

АХІЄЗЕР Наум Ілліч (21. 02(06. 03). 1901, м. Чериков, нині Могильов. обл., Білорусь — 03. 06. 1980, Харків) — математик. Брат [О. Ахієзера](#). Доктор фізико-математичних наук (1936), професор (1941). Член-кореспондент АН УРСР (1934). Премія ім. П. Чебишева АН СРСР (1949). Медаль Л. Ейлера АН СРСР (1957). Народився в сім'ї земського лікаря, отримав середню освіту (7 кл. гімназії, 1918); викладав математику і фізику у труд. школі. Закін. Київ. ІНО (1923) та аспірантуру (1928). Цього ж року відкрив глибокий зв'язок між задачею про знаходження полінома, що найменше відхиляється від нуля, та функцією Гріна. У 1928–33 одночасно працював у київ. інститутах та Ніжин. ІНО. Від жовтня 1933 до вересня 1941 — проф., завідувач кафедри теорії функцій і одночасно у 1935–40 — директор Інституту математики Харків. університету, де під керівництвом [С. Бернштейна](#) розробив конструктивну теорію функцій; водночас за сумісництвом — завідувач кафедри математики і теор. аеродинаміки Харків. авіац. інституту. Від жовтня 1941 до жовтня 1943 — проф., завідувач кафедри вищої математики Казах. гірн.-металург. інституту (Алма-Ата), паралельно працював в ін. ВНЗх, де продовжував займатися проблемами теорії функцій. Від листопада 1943 до квітня 1947 — професор кафедри вищої математики Моск. енергет. інституту.

Від вересня 1947 до квітня 1950 — директор Інституту математики при Харків. університеті, де створив потужний колектив математиків. Водночас від вересня 1947 до вересня 1955 — завідувач кафедри теор. і матем. фізики Харків. політех. інституту, залишаючись проф. Харків. університету за сумісництвом. Від вересня 1955 до серпня 1961 — знову

завідувач кафедри теорії функцій, згодом матем. фізики (1963–74) Харків. університету, де працював проф. до кінця життя. У 1961–63 — завідувач відділу, від 1963 — старший науковий співробітник, від 1970 — наук. консультант Фіз.-тех. інституту низьких т-р АН УРСР (Харків). Від 1947 впродовж багатьох років очолював Харків. матем. товариство; редагував його журнал. А. — визнач. продовжувач розпочатого ще П. Чебишевим та С. Бернштейном напрямку в теорії наближень функцій. Йому належать видатні результати в теорії апроксимації, проблемі моментів, теорії інтеграл. рівнянь, теорії функцій комплекс. змінного. У наук. працях гармонійно поєднував класичні теорії функцій комплекс. змінного з сучас. методами функціонал. аналізу. Це дало можливість А. вирішити низку складних завдань: задачу про поліном з кількома фіксованими коефіцієнтами, що найменше відхиляються від нуля на інтервалі або системі інтервалів; задачу про вагому апроксимацію поліномами та ін. Запропонував метод вирішення зворот. задачі спектр. аналізу для важливих класів спектр. щільностей. Пізніше цей метод отримав вдаль застосування, що дало можливість знайти рішення низки неліній. рівнянь матем. фізики. А. належать видатні заслуги у створенні Харків. матем. школи.

Основні праці

Новий вивід необхідних умов приналежності цілої функції цілого порядку до певного типу // Зап. фіз.-мат. відділу ВУАН. Т. 1, вип. 3. К., 1925; Аеродинамічні дослідження. К., 1928; Аеродинаміка. Х.; К., 1932; Курс теорії функцій. Вип. 1. Х.; К., 1933; Некоторые вопросы теории моментов. Х., 1938 (співавтор); Об одном классе симметрических операторов в L_2 . Х., 1939; Лекции по теории аппроксимации. Москва; Ленинград, 1947; Москва, 1965; Элементы теории эллиптических функций. Москва; Ленинград, 1948; Москва, 1970; Работы по теории потенциала. Москва; Ленинград, 1949 (співавтор); Теория линейных операторов в гильбертовом пространстве. Москва, 1950; 1966; Х., 1978. Т. 1–2 (співавтор); Академик С. Н. Бернштейн и его работы по конструктивной теории функций. Х., 1955; Лекции по вариационному исчислению. Москва, 1955; Обобщение неравенства С. Н. Берштейна для производных от целых функций // Исследования по современным проблемам теории функций комплексного переменного. Москва, 1960 (співавтор); Классическая проблема моментов. Москва, 1961; Вклад С. Н. Бернштейна в теорию дифференциальных уравнений с частными производными // УМН. 1961. № 2 (співавтор); Континуальный аналог некоторых теорем о теплицевых

матрицах // УМЖ. 1964. № 4; Математическая физика, функциональный анализ: Сб. ст. Х., 1969; Математика и механика: Сб. ст. Х., 1971; Математика: Сб. ст. Х., 1973; Вариационное исчисление. Х., 1981; Лекции об интегральных преобразованиях. Х., 1984; Математика XIX века. Москва, 1987 (співавтор).

Рекомендована література

1. Балтага В., Дринфельд Г., Левин Б. Наум Ильич Ахиезер: (К 50-летию со дня рожд.) // УМН. 1951. Т. 6, вып. 2(42); Математика в СССР за сорок лет: Обзор. ст. 1917-1957. Т. 1. Москва, 1959;
2. Крейн М. Г., Левин Б. Я. Наум Ильич Ахиезер: (К 60-летию со дня рожд.) // УМН. 1961. Т. 16, вып. 4 (100);

Математика в СССР: Биобиблиография. 1958-1967. Т. 2, вып. 1. Москва, 1969;

3. История отечественной математики: В 4 т. К., 1970;
4. Березанский Ю. М. и др. Наум Ильич Ахиезер // УМН. 1971. Т. 26, вып. 6(162); Колмогоров А. Н. и др. Наум Ильич Ахиезер (некролог) // Там само. 1981. Т. 36, вып. 4 (220); Любич Ю. И. Наум Ильич Ахиезер // Теория функций и функциональный анализ и их приложения. Х., 1991. Вып. 56;
5. Боголюбов А. Н. Математики. Механики: Биографический справочник. К., 1983;
6. Харьков. политех.

О. Н. Ахієзер, І. В. Ушакова, К. Д. Хоменко

Бібліографічний опис:

Ахієзер Наум Ілліч / О. Н. Ахієзер, І. В. Ушакова, К. Д. Хоменко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-44684>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).